

Warszawa, 07 kwietnia 2016 roku

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

IX.517.1048.2016.PM/ED

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS.422.20.2016.KT

**Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny**

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do korespondencji prowadzonej w sprawie przestępstwa niealimentacji i skuteczności egzekucji świadczeń, przedstawiamy kolejną propozycję mającą na celu poprawę sytuacji osób uprawnionych do otrzymywania alimentów. Szczególnego podkreślenia wymaga, że problem dotyczy około 190 tysięcy osób uchylających się od płacenia alimentów, których łączna kwota zadłużenia alimentacyjnego wynosi 6,8 mld zł. Następstwem niealimentacji jest niemożność zaspokojenia dziecku potrzeb materialnych i niematerialnych, w tym niezbędnych dla rozwoju jego zainteresowań i uzdolnień.

Należy podkreślić, że w przypadku przestępstwa, o którym mowa w art. 209 k.k., zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny, przedmiotem ochrony są rodzina i instytucja opieki. Chodzi o zabezpieczenie materialnych podstaw egzystencji dla osób najbliższych sprawcy oraz tych, których prawa w tym zakresie wynikają z orzeczenia sądowego lub ustawy (np. Marek Mozgawa, Komentarz do art. 209 k.k., LEX). Temu celowi nie sprzyja umieszczanie osób niepłacących alimentów w warunkach izolacji penitencjarnej, zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę, że tylko około 29% spośród osadzonych mających zobowiązania

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

alimentacyjne jest zatrudnionych, przy średniej liczbie 13054 takich osób (dane za okres styczeń-listopad 2015 r.). Pomimo dyspozycji art. 122 § 2 k.k.w., zgodnie z którą pracę zapewnia się przede wszystkim skazanym zobowiązanym do świadczeń alimentacyjnych, problem odbywania kary przez osoby mające zobowiązania alimentacyjne, a niewykonujących pracy, pozostaje od lat nierozwiązany.

Nie umniejszając prewencyjnemu aspektowi kary pozbawienia wolności i stosowania jej w przypadku osób, które zazwyczaj pierwszy wyrok otrzymują z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ale uporczywie uchylają się w dalszym ciągu od płacenia alimentów, to jednak ich pobyt w jednostkach penitencjarnych nie przyczynia się do zabezpieczenia bieżących potrzeb osób uprawnionych, a wręcz pogłębia zadłużenie zobowiązanych, a także generuje znaczne koszty społeczne.

Dlatego też przedstawiamy postulat jeszcze szerszego wykorzystania Systemu Dozoru Elektronicznego (dalej SDE). Z aprobatą odnosimy się do przywrócenia stosowania SDE jako systemu wykonywania kary pozbawienia wolności, co nastąpi z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2016 r. poz. 428). Celowym wydaje się jednak rozważenie wprowadzenia możliwości odbywania przez skazanego z art. 209 k.k. całej kary pozbawienia wolności w SDE, w sytuacji nałożenia na niego przez sąd obowiązku łóżenia na utrzymanie osoby uprawnionej.

Obecnie przestępstwo niealimentacji zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 2, podczas gdy w systemie dozoru elektronicznego można odbywać karę pozbawienia wolności orzeczoną do roku czasu. Umożliwienie odbywania przez skazanych kary pozbawienia wolności w SDE wymagałoby jedynie wprowadzenia stosownego wyłączenia ograniczenia wskazanego w art. 43la § 1 pkt 1 k.k.w., w brzmieniu obowiązującym po wejściu w życie ustawy z dnia 11 marca br., a spełniałoby postulat uczynienia z SDE znacznie efektywniejszego narzędzia kształtowania polityki karnej. Jednocześnie stanowiłoby istotny element realizacji polityki państwa w zakresie zabezpieczenia potrzeb osób uprawnionych do alimentów. W przypadku sprawców przestępstw, o których mowa w art. 209 k.k., można przyjąć, że w większości przypadków nie będzie zachodzić negatywna przesłanka udzielenia im zezwolenia na odbycie kary w SDE, wskazana w art. 43la § 2 k.k.w. (po wejściu w życie w/w ustawy nowelizującej), bowiem względy bezpieczeństwa i stopień demoralizacji nie będą przemawiały za potrzebą osadzenia ich w zakładzie karnym.

W związku z powyższym, prosimy Pana Ministra o odniesienie się do powyższych propozycji i rozważenie możliwości podjęcia stosownej inicjatywy legislacyjnej.

Ponadto prosimy o poinformowanie, czy został powołany przez Prezesa Rady Ministrów, zgodnie z postulatem Ministra Sprawiedliwości, zespół międzyresortowy, którego zadaniem ma być wypracowanie kompleksowych rozwiązań przeciwdziałających zjawisku niealimentacji w Polsce, zgodnie z odpowiedzią Pana Ministra z 1 lutego br. (l.dz. DWOiP-I-072-2/16) udzieloną Rzecznikowi Praw Obywatelskich. Będziemy także zobowiązani za informację odnośnie prac zespołu roboczego, który zajmuje się w podległym Panu resorcie problematyką zatrudnienia osób pozbawionych wolności, w szczególności w kontekście możliwości podjęcia działań celem zwiększenia poziomu odpłatnego zatrudnienia osób skazanych z art. 209 k.k.

z wyrazami szacunku

Marek Jurek

Adam Bodnar